

Sygn. akt II UK 52/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krystyna Bednarczyk

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania M. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.
o wznowienie postępowania,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 października 2006 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 13 października 2005 r., sygn. akt (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 20 stycznia 1999 r., Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych Oddziału w L. z dnia 12 września 1997 r. w ten sposób, że zaliczył wnioskodawcy M. P. do pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią, okresy zatrudnienia szczegółowo wymienione w punkcie pierwszym wyroku, a w punkcie drugim przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury górniczej, poczynając od dnia 16 kwietnia 1997 r.

Organ rentowy, nie zaskarżając tego wyroku apelacją, złożył skargę o wznowienie postępowania, „na podstawie art. 114 ustawy z 17 grudnia 1978 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.)”, podnosząc, że wnioskodawca nie udowodnił stażu pracy niezbędnego do uzyskania prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek, co zostało stwierdzone w trakcie wykonywania wyroku po doliczeniu uznanych przez Sąd okresów pracy górniczej. Ostatecznie bowiem, wnioskodawca udowodnił jedynie 20 lat 5 miesięcy 10 dni okresów pracy górniczej z 25 lat niezbędnych do przyznania prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek. Nadto świadczenie mogło być przyznane nie od daty wskazanej w wyroku, a od dnia zakończenia pobierania zasiłku chorobowego czyli od dnia 15 maja 1997 r.

Sąd Okręgowy po ustaleniu, że wnioskodawca wykazał łączny okres 20 lat 6 miesięcy i 9 dni pracy górniczej, wyrokiem z dnia 31 marca 2004 r. wznowił postępowanie w sprawie i zmienił zaskarżony wyrok w punkcie drugim w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury górniczej, poczynając od dnia 14 grudnia 1998 r. tj. od ukończenia przez niego 50 lat życia.

Apelację od powyższego wyroku złożyły obie strony. Wnioskodawca, zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu naruszenie prawa materialnego wskutek błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania przepisu art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez przyjęcie, że wystąpiły w sprawie nowe okoliczności uzasadniające wniosek o wznowienie postępowania, a nadto sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z materiałem dowodowym sprawy. Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych w swej apelacji, zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 9 i 10 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. Nr 30, poz. 154 ze zm.) oraz ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin

(Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nabył prawo do emerytury górniczej.

Wyrokiem z dnia 13 października 2005 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelacje obu stron. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zgromadzony przez Sąd pierwszej instancji materiał dowodowy został oceniony w sposób prawidłowy a rozstrzygnięcie znajduje uzasadnienie w treści obowiązujących przepisów.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów postępowania które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy – art. 114 ustawy z 17 grudnia 1978 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten może być stosowany jako podstawa wznowienia postępowania w sprawie, w której organ rentowy nie zaskarżył wyroku Sądu pierwszej instancji, gdy nie zostały ujawnione nowe dowody lub okoliczności nieznane pozwanemu, wnioś o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zarzut kasacji naruszenia przepisów postępowania jest usprawiedliwiony.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych oparł skargę o wznowienie postępowania o art. 114 ustawy z dnia 13 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi w ust. 1, że prawo do świadczeń (...) ulega ponownemu ustaleniu także z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. W okolicznościach sprawy, ewentualną podstawą takiej skargi mógł być ust. 2 tego przepisu, wskazujący, że jeżeli prawo do świadczeń ustalono orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy na podstawie dowodów lub okoliczności wymienionych w ust. 1 występuje do organu odwoławczego z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje (...), z wnioskiem tym organ rentowy może wystąpić w każdym czasie.

Podobną regulację, ogólną, bo dotyczącą wszystkich świadczeń z ubezpieczenia społecznego, do których prawo ustala Zakład Ubezpieczeń

Spółecznych, zawiera art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.). Stosownie do tego przepisu, prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie (ust. 1). W sprawach rozstrzygniętych orzeczeniem właściwego sądu Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1, wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo lub określającą zobowiązanie, jeśli jest to korzystne dla zainteresowanego, lub występuje do właściwego sądu z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo nie istnieje lub zobowiązanie jest wyższe niż określone w decyzji (ust. 3).

Wykładając ten przepis Sąd Najwyższy uznał, w uchwale z dnia 13 grudnia 2005 r., II UZP 15/05, (OSNP 2006 nr 17-18, poz. 749), że do wznowienia postępowania w jego trybie, „mają zastosowanie przepisy Działu VI, Tytułu VI, Księgi Pierwszej Kodeksu Postępowania Cywilnego.”

W ocenie Sądu Najwyższego wyrażonej w uzasadnieniu uchwały, prawomocny wyrok tworzy trwałą podstawę regulującą sporny stosunek prawny i dlatego może ulec wzruszeniu, jedynie w wyjątkowo, w przypadkach przewidzianych w dziale VI tytułu VI księgi pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego, którego przepisy sąd pracy i ubezpieczeń społecznych stosuje przy rozstrzyganiu sporów z zakresu ubezpieczeń społecznych bez jakichkolwiek zmian, które mogłyby wynikać z art. 83a lub art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W konsekwencji, między przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, regulującymi ponowne rozpoznanie sprawy, a przepisami Kodeksu postępowania cywilnego nie można tworzyć relacji *lex specialis - lex generalis*, gdyż taki stosunek nie zachodzi między normami o różnym zakresie regulacji. Skoro wznowienie postępowania jako jedyny środek prawny uzasadniający ponowne rozpoznanie sprawy prawomocnie rozstrzygniętej przez sąd, przebiega w trybie określonym przepisami Kodeksu postępowania cywilnego o wznowieniu postępowania, to nie można brać pod uwagę okoliczności, których

organ ubezpieczeń społecznych nie powołał, choć były mu znane, jak i tych, które nie były mu znane, choć przy dołożeniu należytej staranności powinien je znać. Przesłanki wznowienia postępowania sądowego regulują więc przepisy art. 401, 401¹, 403 i 404 k.p.c.

Przedstawione stanowisko Sądu Najwyższego dotyczące wykładni art. 83a ustawy systemowej, należy odnieść do unormowania zawartego w art. 114 ust. 2, odnoszącego się do świadczeń regulowanych ustawą o emeryturach i rentach z FUS. Tym samym więc nie zasługuje na akceptację stanowisko Sądu Apelacyjnego, że wznowienie postępowania w sprawach o świadczenie emerytalno – rentowe uregulowane w treści art. 114 ustawy, jako uregulowanie szczególne, korzysta z pierwszeństwa zastosowania przed instytucją wznowienia uregulowaną treścią art. 399 – 416 k.p.c., pomijając nawet, że przewidziane w art. 114 ustawy o FUS ograniczenie przymiotu powagi rzeczy osądzonej nie może być stosowane zamiast zaskarżenia orzeczenia w zwykłym trybie odwoławczym.

Z tych przyczyn zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

O kosztach orzeczono po myśli art. 108 § 2 k.p.c.